# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
# CHRISTINE STIX-HACKL
## 26 päivänä syyskuuta 2002 [1]

Sisällys


I Johdanto ..... I-11012

II Vaatimukset ja valitusperusteet ..... I-11013

III Asian tarkastelu ..... I-11018

A Jaoston virheellinen kokoonpano (kahdeksas valitusperuste) ..... I-11018

B Oikeudellisesti virheellinen arviointi, joka koskee komission päätösvaltaisuutta sen tehdessä päätöstä (neljäs valitusperuste) ..... I-11019

C Valitusperusteet, joiden mukaan päätöksen aineellista lainmukaisuutta on arvioitu oikeudellisesti virheellisellä tavalla (ensimmäinen ja toinen valitusperuste) ..... I-11021

1. Päätöksessä moitittujen menettelytapojen kielteinen vaikutus EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettuun "tavanomaiseen kilpailuun" (ensimmäinen valitusperuste) ..... I-11021

2. Tietojenvaihtojärjestelmään osallistumisesta johtuva erillinen kilpailusääntöjen rikkominen (ensimmäinen valitusperuste) ..... I-11023

3. Harkintavallan väärinkäyttö, johon komission on väitetty syyllistyneen (toinen valitusperuste) ..... I-11025

D Sakkoa koskevat valitusperusteet ..... I-11029

1. Päätöksen perustelujen puutteellisuus sakon määrän osalta (kolmas ja neljäs valitusperuste) ..... I-11029

2. Yhteisvastuu Siderúrgica Aristrain Olaberría SL:n kanssa (viides valitusperuste). I-11031

3. Syyllisyysperiaatteen riittämätön huomioon ottaminen (viides valitusperuste) .. I-11036

4. Sen ajankohdan määrittäminen, jonka jälkeen tapahtuneet kilpailusääntöjen rikkomiset on luettu valittajan syyksi (viides valitusperuste) ..... I-11038

5. Sakon laskeminen ecumääräisenä (kuudes valitusperuste) ..... I-11040


1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

E Oikeudenkäyntikuluja koskevaan ratkaisuun kohdistuva valitusperuste (seitsemäs valitusperuste) ..... I-11042

F Valitusperuste, jonka mukaan menettelyn kesto loukkaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa (yhdeksäs valitusperuste) ..... I-11046

IV Oikeudenkäyntikulut ..... I-11047

V Ratkaisuehdotus ..... I-11048

## I Johdanto

1. Nyt käsiteltävänä oleva valitus koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-156/94 [2] 11.3.1999 antamaa tuomiota (jäljempänä valituksenalainen tuomio).

2. Sen osalta, miten terästeollisuuden ja komission suhteet kehittyivät 1970-luvulta 1990-luvulle, ja erityisesti siltä osin kuin on kysymys alan ilmeistä kriisitilaa koskevista toimenpiteistä ja terästeollisuusyritysten eräiden tuotteiden valvontajärjestelmän käyttöönotosta 19 päivänä heinäkuuta 1988 tehdystä komission päätöksestä 2448/88/EHTY [3] (jäljempänä päätös N:o 2448/88), viittaan valituksenalaiseen tuomioon. Mainittuun päätökseen perustuvan valvontajärjestelmän soveltaminen päättyi 30.6.1990, ja se korvattiin yrityskohtaisella ja vapaaehtoisella tietojenantojärjestelmällä. [4]

3. Komissio kohdisti eurooppalaisten teräspalkintuottajien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskevan, EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 16 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/215/EHTY [5] (jäljempänä päätös) 17 eurooppalaiseen terästeollisuusyritykseen ja yhteen niiden toimialajärjestöön. Komission mukaan ne, joille päätös oli osoitettu, olivat rikkoneet Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kilpailuoikeutta, koska ne olivat kilpailua rajoittavalla tavalla ottaneet käyttöön tietojenvaihtojärjestelmiä, vahvistaneet hintoja ja jakaneet markkinoita. Komissio määräsi 14 yritykselle sakkoja. Siderúrgica Aristrain Madrid SL:lle (jäljempänä valittaja) komissio määräsi 10 600 000 ecun suuruisen sakon.

4. Useat asianomaisista yrityksistä, muun muassa valittaja, sekä toimialajärjestö nostivat päätöksestä kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi valittajan sakon 7 100 000 euroon ja hylkäsi kanteen muilta osin.

2 — Aristrain v. komissio (Kok. 1999, s. II-645).

3 — EYVL L 212, s. 1.

4 — Ks. asia T-141/94, Thyssen v. komissio, tuomio 11.3.1999 (Kok. 1999, s. II-347, 33 kohta).

5 — EYVL L 116, s. 1.

5. Valittaja on hakenut muutosta tähän tuomioon yhteisöjen tuomioistuimeen 25.5.1999 toimittamallaan valituskirjelmällä.

II Vaatimukset ja valitusperusteet

6. Valittaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

1) kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-156/94 11.3.1999 antaman tuomion kaikkien tai joidenkin valituksessa ilmoitettujen virheiden perusteella ja toteaa kaikki tästä kumoamisesta aiheutuvat oikeusvaikutukset riippumatta siitä, ratkaiseeko se itse pääasian nimenomaisesti vai palauttaako se asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, ja erityisesti

— kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä todetaan, ettei päätöksessä rikota yhteisön oikeutta siten, että siinä sovellettaisiin ja tulkittaisiin EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa väärin, ja tämän vuoksi kumoaa päätöksen tällä perusteella;

— ratkaisee asian, jos se on ratkaisukelpoinen, tai muussa tapauksessa palauttaa sen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta tämä ratkaisisi asian seuraavien perusteiden mukaisesti ja tämän vuoksi kumoaisi päätöksen näihin perusteisiin liittyviltä osin tai toissijaisesti alentaisi valittajalle määrättyä sakkoa:

— yhteisvastuu,

— perustelujen puutteellisuus,

— epäjohdonmukaisuus,

— yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden loukkaaminen sen vuoksi, että sakkojen määrä on ilmaistu ecuina,

— se, ettei komissiota ole velvoitettu korvaamaan ensimmäisessä oikeusasteessa kantajana olleelle asianosaiselle kaikkia niitä kuluja ja korkoja, joita aiheutuu vakuuden antamisesta tai koko sakon tai sen osan mahdollisesta maksamisesta; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on todettava, että sakolle on maksettava korkoa vasta siitä lähtien, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio on täytäntöönpanokelpoinen, ja tämän vuoksi

velvoitettava komissio korvaamaan vakuuden antamisesta tai sakon maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot;

— sama koskee jäljempänä esitettäviä kahdeksatta ja yhdeksättä perustetta;

— palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen siltä osin kuin se ei ole ratkaisukelpoinen, erityisesti

— harkintavallan väärinkäyttöä koskevan perusteen osalta;

2) velvoittaa vastapuolen korvaamaan tässä oikeusasteessa ja ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, jos valitus hyväksytään kokonaan tai osittain.

Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

1) hylkää valituksen ja

2) velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

7. Valittaja vetoaa valituksessaan seuraaviin *valitusperusteisiin*:

*Ensimmäinen valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu siten, että Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä EHTY:n perustamissopimus) 65 artiklaa on sovellettu ja tulkittu väärin arvioitaessa EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla ja EHTY:n markkinoilla tapahtuneiksi väitettyjä rikkomisia, koska valituksenalaisen tuomion perustelut ovat tältä osin ristiriitaiset."

*Toinen valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa on harkintavallan väärinkäytön käsitteen soveltamiseen liittyviä oikeudellisia virheitä, jotka johtuvat siitä, ettei siinä ole asianmukaisesti tutkittu valittajan tältä osin esittämää väitettä eikä sen esiin tuomia seikkoja."

*Kolmas valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu siten, että EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklaa on sovellettu ja tulkittu väärin siltä osin kuin päätöksen perustelut ovat puutteelliset sakon osalta."

*Neljäs valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

a) ei ole perustellut tuomiota riittävästi siltä osin kuin on kysymys valittajan sen väitteen eräästä keskeisestä kohdasta, jonka mukaan komissio ei ollut riidanalaista päätöstä tehdessään päätösvaltainen;

b) ei ole verrannut määrättyjen sakkojen määriä muissa, EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa kartelliasioissa määrättyihin sakkoihin eikä esittänyt kieltäytymiselleen päteviä perusteluja."

*Viides valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa on joukko ristiriitaisuuksia siltä osin kuin siinä on tutkittu ja arvioitu

a) yhteisvastuuta koskevaa väitettä, sillä valittaja joutuu vastaamaan myös sisaryhtiönsä käyttäytymisestä, koska sakko on määrätty yksin Siderúrgica Aristrain Madridille;

b) sitä raskauttavaa asianhaaraa, että valittaja on tiennyt moitittujen menettelytapojen lainvastaisuudesta, ja

c) komission päätöksen päätösosassa ilmoitettua ajankohtaa, jonka jälkeen tapahtuneet rikkomiset on luettu Siderúrgica Aristrain Madridin syyksi."

*Kuudes valitusperuste*

"Yhteisön oikeutta on rikottu siten, että yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatetta on tulkittu ja sovellettu väärin, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen

tuomiossa ei ole oikealla tavalla otettu huomioon Espanjan pesetan devalvoitumista. Tästä on seurannut, että sakko, jonka Siderúrgica Aristrain Madrid joutuu maksamaan, on suurentunut suhteessa niiden muiden yritysten maksamiin sakkoihin, joiden käyttämä valuutta ei ole devalvoitunut tai on peräti revalvoitunut."

*Seitsemäs* valitusperuste

"Yhteisön oikeutta on rikottu ja perusoikeuksia loukattu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelut ovat epäjohdonmukaiset sen vuoksi, ettei komissiota ole velvoitettu korvaamaan vakuuden antamisesta tai sakon maksamisesta aiheutuvia kuluja ja korkoja."

*Kahdeksas* valitusperuste

"Yhteisön oikeutta on rikottu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 33 artiklaa on rikottu ja menettelyllisiä takeita on loukattu, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neuvotteluihin on osallistunut vain kolme niistä viidestä tuomarista, joista jaosto muodostui, kun asiassa pidettiin istunto."

*Yhdeksäs* valitusperuste

"Yhteisön oikeutta on rikottu, koska valittajalta on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan vastaisesti evätty oikeus saada oikeudenmukainen tuomio kohtuullisen ajan kuluessa."

*Keskeisiin oikeudellisiin seikkoihin perustuva yhteenveto valitusperusteista ja niiden osista*

8. Yksittäisiä valitusperusteita ja niiden osia koskevista toteamuksista ilmenee, että valittajan mukaan EHTY:n perustamissopimusta on rikottu usealla tavalla. Kun valitusperusteista esitetään keskeisiin oikeudellisiin seikkoihin perustuva yhteenveto, voidaan todeta, että valittajan mukaan

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa tehnyt *menettelyvirheitä*, koska se on

— antanut valituksenalaisen tuomion *virheellisesti kokoonpannussa jaostossa* (*kahdeksas* valitusperuste), ja

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa rikkonut *yhteisön oikeutta*, koska se on

— tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että päätös on *muodollisesti*

*lainmukainen*, vaikka sitä ei ole tehty sääntöjenmukaisesti (*neljäs* valitusperuste);

— tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että päätös on *aineellisesti lainmukainen*, vaikka

päätöksessä moitituilla menettelytavoilla ei voinut olla mitään kielteistä vaikutusta EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettuun "tavanomaiseen kilpailuun" (*ensimmäinen* valitusperuste),

EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohtaa ei ollut rikottu, sillä tietojenvaihtojärjestelmään osallistumista ei voida pitää erillisenä kilpailusääntöjen rikkomisena (*ensimmäinen* valitusperuste), ja

komissio oli käyttänyt harkintavaltaansa väärin (*toinen* valitusperuste);

— tehnyt oikeudellisen virheen arvioidessaan *sakkoa*, sen perusteluja ja sitä, keille se on osoitettava (*kolmas*, *neljäs*, *viides* ja *kuudes* valitusperuste);

— *oikeudenkäyntikuluja koskevassa ratkaisussaan* jättänyt määräämättä, että komission on korvattava vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot (*seitsemäs* valitusperuste);

— ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan vastaisesti laiminlyönyt oikeussuojan takaamisen kohtuullisessa ajassa (*yhdeksäs* valitusperuste).

9. Seuraavassa tarkastelussa noudatetaan tämän yhteenvedon järjestystä. Valittajan valitusperusteiden, niiden osien ja niihin sisältyvien väitteiden samoin kuin komission väitteiden osalta noudatetaan näiden yksittäisten kohtien järjestystä.

10. Nyt esillä olevassa asiassa esitetyt valitusperusteet vastaavat sisällöltään osittain asiassa C-194/99 P, Thyssen vastaan komissio tai asiassa C-182/99 P, Salzgitter vastaan komissio [6] esiin tuotuja valitusperusteita tai niiden osia. Esitän tänään ratkaisuehdotuksen myös näissä asioissa. Siltä osin kuin ratkaisuehdotuksissa esitettävät toteamukset vastaavat toisiaan sisällöltään, tässä ratkaisuehdotuksessa viitataan asian C-194/99 P ja asian C-182/99 P ratkaisuehdotuksiin.

6 — Asia Thyssen Stahl v. komissio ja asia Salzgitter v. komissio (Tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-10821, s. I-10826).

## III Asian tarkastelu

A *Jaoston virheellinen kokoonpano (kahdeksas valitusperuste)*

Asianosaisten lausumat

11. Valittaja riitauttaa valituksenalaisen tuomion 77 kohdan.

12. Valittaja huomauttaa, että valituksenalaisen tuomion on allekirjoittanut vain kolme tuomaria. Siinä ei ole sen enempää sen tuomarin allekirjoitusta, joka oli ollut suullisen käsittelyn päättymiseen saakka jaoston puheenjohtaja, kuin erään toisen tuomarin allekirjoitusta, vaikka myös tämä tuomari oli osallistunut suulliseen käsittelyyn.

13. Siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa vedonnut menettelynsä tueksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen (jäljempänä työjärjestys) 32 artiklan 1 kohtaan, se on valittajan mukaan jättänyt huomiotta, ettei tuomarin toimikauden päättyminen kuulu työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdassa mainittuihin tapauksiin. Valittajan mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi voinut ennakoida, että tietyt tuomarit eivät toimikautensa päättymisen vuoksi pysty osallistumaan päätösharkintaan, ja sen olisi tämän vuoksi pitänyt muuttaa jaoston kokoonpanoa.

14. Valittaja katsoo, että koska suulliseen käsittelyyn osallistui kaksi tuomaria, jotka eivät osallistuneet lopulliseen neuvotteluun, tuomiolla ei rikota pelkästään työjärjestyksen 33 artiklan 5 kohtaa vaan sillä loukataan myös yhteisön oikeudella ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 1 kappaleella suojattuja perustavanlaatuisia menettelyllisiä takeita, sillä neuvottelu on kollegiaalisissa tuomioistuimissa keskeinen toimintamuoto, jolla pyritään estämään subjektiiviset arvioinnit.

15. *Komissio* katsoo, että valituksenalaisen tuomion 77 kohdassa mainitun työjärjestyksen 32 artiklan merkitys on se, että jaostossa on oltava kolme tuomaria, jotta se olisi päätösvaltainen, kuten se on tässä tapauksessa ollut.

16. Komission mukaan valittaja tulkitsee työjärjestyksen 33 artiklaa väärin. Tätä määräystä ei rikota silloin, kun kaikki suulliseen käsittelyyn osallistuneet tuomarit eivät voi osallistua neuvotteluun, mutta kylläkin silloin, kun neuvotteluun osallistuu tuomareita, jotka eivät ole osallistuneet suulliseen käsittelyyn.

17. Komissio huomauttaa lopuksi, että jos olisi ollut tällä tavoin ennakoitavissa, ettei kaksi tuomaria voi olla läsnä neuvottelussa, siitä olisi voitu esittää väite suullisessa käsittelyssä tai tammikuussa 1998 pidetyssä kokouksessa.

18. Komissio viittaa lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niin sanotussa PVC II -tapauksessa [7] 20.4.1999 antaman tuomion 323 kohtaan, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo hylännyt vastaavanlaisen väitteen.

Asian arviointi

19. Koska jaoston kokoonpanoa koskevat valittajan väitteet vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Salzgitter AG:n asiassa C-182/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa samoin tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 21 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *kahdeksas* valitusperuste on hylättävä perusteettomana. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

20. Siitä, että valittaja on vedonnut Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen, riittää, kun todetaan, ettei valittaja ole esittänyt tämän näkökohdan osalta mitään näytöllä tuettua väitettä ja ettei Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella voida katsoa, että kysymys kuuluisi tämän määräyksen soveltamisalaan. [8]

21. *Kahdeksas* valitusperuste, jonka mukaan jaoston kokoonpano on ollut virheellinen, on näin ollen hylättävä *perusteettomana.*

B *Oikeudellisesti virheellinen arviointi, joka koskee komission päätösvaltaisuutta sen tehdessä päätöstä (neljäs valitusperuste)*

22. *Neljännessä* valitusperusteessaan valittaja arvostelee valituksenalaisen tuomion perusteluja, jotka ovat sen mielestä virheellisiä kahdessa suhteessa. *Neljännen* valitusperusteen ensimmäisessä osassa valittaja riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannan, jonka mukaan komissio oli päätöstä tehdessään päätösvaltainen. Valitusperusteen toisessa osassa, jota käsitellään jäljempänä, [9] valittaja arvostelee sakon määrää koskevia perusteluja.

Asianosaisten lausumat

23. *Valittaja* arvostelee valituksenalaisen tuomion 186 kohtaa ja sitä seuraavia kohtia. Sen mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut väärin 16.2.1994 pidetyn komission 1 189. kokouksen pöytäkirjaa ja sen vuoksi

7 — Yhdistetyt asiat T-305/94—T-307/94, T-313/94—T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio (Kok. 1999, s. II-931).

8 — Asiassa Piersack 1.10.1982 annetussa tuomiossa (A-sarja, nro 53, 16 kohdan 33 alakohta) kysymys jätettiin avoimeksi ja asiassa Pfeifer ja Plankl 25.2.1992 annetussa tuomiossa (A-sarja, nro 227, 35 kohta ja sitä seuraavat kohdat) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi vain, että tuomioistuimen kokoonpanon on vastattava lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Asiassa Deumeland 29.5.1986 annetussa tuomiossa (A-sarja, nro 100, 81 kohta ja sitä seuraavat kohdat) todettiin, että "tuomioistuimen puheenjohtajan vaihtuminen on luonnollinen osa tuomioistuimen tavanomaista elämää".

9 — Ks. 84 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

päätellyt virheellisesti, että päätösvaltaisuuden edellyttämä määrä komission jäseniä oli läsnä päätöstä tehtäessä. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen rikkonut EHTY:n perustamissopimuksen 13 artiklaa sekä komission työjärjestyksen 5 ja 8 artiklaa.

24. Valittaja toteaa, että koska pöytäkirja ei ole selvä sen osalta, olivatko eräät komission jäsenet läsnä päätöstä tehtäessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt omasta aloitteestaan määrätä täydentäviä selvittämistoimia tai sen olisi ainakin pitänyt perustella, miksi se kieltäytyi määräämästä valittajan pyytämiä täydentäviä selvittämistoimia.

25. *Komissio* katsoo, että *neljännen* valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta, koska se kohdistuu siihen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut tosiseikkoja.

26. Komission mukaan valitusperusteen tämä osa on joka tapauksessa perusteeton, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion riitautetussa kohdassa esittämät toteamukset ovat oikeussääntöjen mukaisia. Kokouksen pöytäkirjan väärään tulkintaan syyllistyy pikemminkin valittaja.

Asian arviointi

27. Koska valittajan väitteet vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 52 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *neljännen* valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

28. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sellaisen tulkinnan mukaan, jota ei voida enää riitauttaa muutoksenhakuvaiheessa, pöytäkirja ei ollut "moniselitteinen", ei ole enää tarpeen tutkia, toimiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lainvastaisesti, kun se kieltäytyi määräämästä täydentäviä selvittämistoimia sen toteen näyttämiseksi, oliko komissiossa päätösvaltaisuuden edellyttämä määrä jäseniä.

29. *Neljännen* valitusperusteen ensimmäinen osa, jossa valittaja arvostelee sitä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut komission päätösvaltaisuutta sen tehdessä päätöstä, on näin ollen *jätettävä tutkimatta.*

C *Valitusperusteet, joiden mukaan päätöksen aineellista lainmukaisuutta on arvioitu oikeudellisesti virheellisellä tavalla* (*ensimmäinen* ja *toinen* valitusperuste)

30. *Ensimmäisessä* ja *toisessa* valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut päätöksen aineellista lainmukaisuutta virheellisesti.

31. *Ensimmäisessä* valitusperusteessa on kaksi osaa. Ensimmäisessä osassa valittaja arvostelee sen huomiotta jättämistä, etteivät päätöksessä moititut menettelytavat vaikuttaneet kielteisesti EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun "tavanomaiseen kilpailuun". Toisessa osassa valittaja riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsityksen, jonka mukaan tietojenvaihtojärjestelmään osallistumista oli pidettävä erillisenä kilpailuoikeuden rikkomisena.

32. *Toisessa* valitusperusteessa valittaja arvostelee sen huomiotta jättämistä, että komissio oli käyttänyt väärin harkintavaltaansa sen osalta, oliko kilpailuoikeuden rikkomisista määrättävä sakko (EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohta).

1. Päätöksessä moitittujen menettelytapojen kielteinen vaikutus EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettuun "tavanomaiseen kilpailuun" (*ensimmäinen* valitusperuste)

Asianosaisten lausumat

33. Ensimmäisen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa *valittaja* arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on valittajan käsityksen mukaan jättänyt huomiotta, että EY:n perustamissopimuksen 85 artiklalla (josta on tullut EY 81 artikla) ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdalla on erilainen normatiivinen sisältö. Valittaja ei kiistä sitä, että EY:n perustamissopimuksessa asetetulla kiellolla, joka koskee "sopimuksia — — sekä yhdenmukaistettuja menettelytapoja", ja EHTY:n perustamissopimuksessa asetetulla kiellolla, joka koskee "sopimuksia — — sekä yhdenmukaistettuja menettelytapoja", on yleisesti ottaen sama merkitys ja että niillä tavoitellaan pohjimmiltaan samaa päämäärää.

34. Valittajan mukaan näiden kahden perustamissopimuksen taloudellinen ja normatiivinen asiayhteys ei kuitenkaan ole sama. Jotta kysymys olisi EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdan rikkomisesta, "tavanomaiseen kilpailuun" on kohdistuttava kielteinen vaikutus. Tämä kilpailu kuitenkin eroaa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklalla (josta on tullut EY 81 artikla) suojatusta kilpailusta, joten EY:n perustamissopimuksen tulkintaa ei voida sellaisenaan soveltaa EHTY:n perustamissopimukseen.

35. Valittaja huomauttaa, että nyt esillä olevassa asiassa tämä ongelma ilmenee siten, että teräspalkkikomiteaan liittyneet tapaamiset, joihin on päätöksen perusteluissa viitattu eri kilpailusääntöjen rikkomisten perustana, oli pidetty komission kehotuksesta ja sen valvonnassa.

36. Valittaja toteaa, että kuten erityisesti pääosasto III:n työntekijöiden todistajanlausunnoista ilmenee, komissiolle oli ilmoitettu, että näihin tapaamisiin osallistuvien oli tarkoitus vaihtaa vaikutelmiaan ja käsityksiään hintakehityksestä ja tulevista suuntauksista relevanteilla tuotemarkkinoilla ja että ne jopa paljastavat omat aikomuksensa tältä osin. Valittajan mukaan menettely, jota edistettiin, vastasi sitä, mitä komissio pitää "kartellina" eli osapuolten pysyvänä sopimuksena, jonka olennaisena tarkoituksena on tarjonnan ja kysynnän välisen tasapainon ja yhtenäisten hintojen saavuttaminen.

37. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut ja tulkinnut EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa väärin myös siten, että se on virheellisesti käyttänyt EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisedellytyksiä, vaikka nyt kyseessä olevilla teräsmarkkinoilla on erityisiä ominaispiirteitä. Näille markkinoille on tunnusomaista huomattava avoimuus, joka johtuu siitä, että kaikkien saatavilla on runsaasti tietoa, ja niillä hinnat ovat luonnostaan yhdenmukaisia, kun suhdanne on edullinen. Tämän paikkansapitävyys on todettu myös todistajia kuultaessa.

38. Valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsitys, jonka mukaan hintojen yhdenmukaisuus merkitsee väistämättä kilpailunvastaisen sopimuksen tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen olemassaoloa, on näin ollen virheellinen EHTY:n perustamissopimuksen yhteydessä. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kaiken lisäksi itse tunnustanut tämän oikeudellisen käsityksen paikkansapitävyyden, sillä se on tällä perusteella alentanut valittajalle eri sopimuksista ja yhdenmukaistetuista menettelytavoista määrättyä sakkoa 15 prosentilla, kuten tuomion 606—623 kohdassa todetaan.

39. *Komissio* katsoo, että väite, jonka mukaan EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan ("tavanomaisen kilpailun" suojaaminen) rikkominen eroaa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan (josta on tullut EY 81 artikla) rikkomisesta niiden komission toimenpiteiden vuoksi, joista on määrätty EHTY:n perustamissopimuksessa, on täysin perusteeton. Komissio viittaa siihen, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tuomion 316—320 kohdassa ja 323—331 kohdassa.

Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut riittävästi EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettua hintojen vahvistamista koskevaa kieltoa ja sitä, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 60 artiklassa suljeta pois kyseisen sopimuksen 65 artiklan soveltamista.

40. Väite, jonka mukaan pääosasto III tiesi niistä kilpailunvastaisista menettelytavoista, joista valittajaa on moitittu, ja edisti niitä, on komission mielestä virheellinen, ja se viittaa valituksenalaisen tuomion 510 ja 511 kohtaan. Komission mukaan kyse on lisäksi tosiseikkoja koskevista toteamuksista, jotka eivät kuulu yhteisöjen tuomioistuimen valvontavallan alaisuuteen.

41. Teräspalkkikomitean kokouksiin osallistumisesta komissio toteaa, että valittaja sekoittaa valituksenalaisen tuomion 232 kohdassa mainitut "lainmukaiset" kokoukset salaisiin kokouksiin, joilla oli lainvastainen tarkoitus (ja joita kuvaillaan valituksenalaisen tuomion 510 ja 511 kohdassa). Valittajaa on moitittu viimeksi mainittuihin kokouksiin osallistumisesta.

42. Komissio korostaa, ettei EHTY:n perustamissopimuksen mukaisten erityistoimenpiteiden yleisellä päämäärällä eli tarjonnan ja kysynnän tasapainon säilyttämisellä ja sitä kautta yleisen hintatason vakauden turvaamisella ole mitään tekemistä niiden kilpailunvastaisten menettelytapojen kanssa, joista valittajaa on päätöksessä moitittu ja joita olivat hintojen vahvistaminen, lisähintojen yhtenäistäminen, markkinoiden jakaminen sekä tilauksia ja toimituksia koskenut tietojenvaihtojärjestelmä.

Asian arviointi

43. Koska valittajan väitteet vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 135 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin sekä 158 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *ensimmäisen* valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

44. *Ensimmäisen* valitusperusteen ensimmäinen osa, jossa valittaja arvostelee EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun "tavanomaisen kilpailun" käsitteen tulkintaa ja soveltamista, on näin ollen hylättävä *perusteettomana*.

2. Tietojenvaihtojärjestelmään osallistumisesta johtuva erillinen kilpailusääntöjen rikkominen (*ensimmäinen* valitusperuste)

Asianosaisten lausumat

45. *Valittajan* mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen pitäessään päätöstä lainmukaisena siltä osin kuin siinä on katsottu, että tietojenvaihtojärjestelmään osallistumista on pidettävä erillisenä kilpailuoikeuden rikkomisena, joka on riippumaton muista rikkomisista.

46. Valittaja myöntää, että rajanveto kilpailunvastaisten ja muiden kuin kilpailunvastaisten tietojenvaihtojärjestelmien välillä on erityisen vaikea, kun otetaan huomioon, että EHTY:n perustamissopimuksen 47, 60, 64 ja 70 artiklan perusteella yrityksillä on muutenkin laaja velvollisuus julkistaa hintansa ja muut ehtonsa.

47. Valittaja kuitenkin arvostelee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 420 kohdassa hylännyt komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä edustaman kannan, jonka mukaan tietojenvaihtoa ei ole päätöksessä pidetty erillisenä rikkomisena. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin toimiessaan korvannut komission arvioinnin omalla arvioinnillaan ja siten ylittänyt toimivaltansa.

48. *Komissio* katsoo, että väite on jätettävä tutkimatta, koska se on esitetty vasta yhteisöjen tuomioistuimessa.

49. Komission mukaan väite on joka tapauksessa täysin perusteeton, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsee komission päätöstä eikä komission asiamiesten istunnossa esittämiä toteamuksia.

Asian arviointi

50. Valittaja ei juurikaan perustele, mistä syystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudellinen käsitys, jonka mukaan tietojenvaihtojärjestelmään osallistumista on pidettävä EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdan erillisenä rikkomisena, olisi oikeudellisesti virheellinen. Valittaja pikemminkin tyytyy arvostelemaan sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt huomiotta komission asiamiesten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä esiin tuoman päinvastaisen oikeudellisen käsityksen (rikkominen *ei* ole erillinen) ja noudattanut komission päätöksessä edustettua oikeudellista käsitystä (rikkominen on erillinen).

51. Näin toimiessaan valittaja ei selvästikään arvostelee niinkään sitä, että EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdan aineellisoikeudellinen sisältö olisi jätetty huomiotta arvioitaessa tietojenvaihtojärjestelmää oikeudellisesti, vaan pikemminkin sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ylittänyt toimivaltansa ja että EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklaa on näin ollen rikottu.

52. Koska valittajan väitteet näin tarkasteltuina vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 89 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *ensimmäisen* valituspe-

rusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

53. *Ensimmäisen* valitusperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä perusteettomana siltä osin kuin siinä väitetään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ylittäneen toimivaltansa.

54. Jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että valittajan väitteellä arvostellaan myös tietojenvaihtojärjestelmään osallistumisen aineellisoikeudellista arviointia, on todettava, että näin tarkasteltuina valittajan väitteet vastaavat samalla tavalla olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä.

55. Viittaan näin ollen viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 109 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin [10] niiden syiden osalta, joiden perusteella *ensimmäisen* valitusperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana myös tältä osin. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

56. *Ensimmäisen* valitusperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä *perusteettomana* myös siltä osin kuin siinä väitetään yleisesti eli myös muutoin kuin komission asiamiesten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä esittämien lausumien perusteella, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt huomiotta sen, ettei tietojenvaihtojärjestelmä ollut kilpailuoikeudellisesti erillinen teko.

3. Harkintavallan väärinkäyttö, johon komission on väitetty syyllistyneen (*toinen* valitusperuste)

Asianosaisten lausumat

57. *Valittaja* viittaa valituksenalaisen tuomion 526 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin ja väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole onnistunut hälventämään epäilyjä, joita nyt esillä olevassa asiassa ilmenneet selvät viitteet komission harkintavallan väärinkäytöstä ovat saaneet aikaan.

58. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole valituksenalaisessa tuomiossa ottanut huomioon tutkimusta, jonka komissio oli toteuttanut samaan aikaan päätökseen johtaneen menettelyn kanssa ja joka koski mahdollisia kilpailusääntöjen rikkomisia teräsnauhamarkkinoilla. Tällä tutkimuksella on kuitenkin merkitystä harkintavallan väärinkäyttöä koskevan väitteen osalta, koska

10 — Lukuun ottamatta asian C-194/99 P ratkaisuehdotuksen 115 kohtaa.

se keskeytettiin, kun taas teräspalkkimarkkinoita koskevaa menettelyä jatkettiin, vaikka teräsnauhamarkkinoilla oli olennaisesti suurempi merkitys useimmille niistä teräksentuottajista, joita päätös koski.

59. Valittaja huomauttaa, että komission jäsen Van Miert on 16.2.1994 pidetyssä lehdistötilaisuudessa luonnehtinut määrättyä sakkoa "esimerkinomaiseksi" ja siten viitannut siihen mahdollisuuteen, että sakkoa määrättäessä ei ole otettu huomioon vain niitä olosuhteita, jotka liittyivät tiiviisti teräspalkkimarkkinoita koskeneisiin menettelyihin. Valittajan mukaan tämä on osoitus siitä, että sakko on saatettu määrätä suurempana teräsnauhamarkkinoita koskeneen keskeytetyn tutkimuksen huomioon ottamiseksi.

60. Valittajan mukaan tällä on erityisen suuri merkitys juuri sen kannalta, koska se valmistaa vain teräspalkkeja, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on itse todennut valituksenalaisen tuomion 4 kohdassa.

61. Lopuksi valittaja väittää, että se, että riidanalainen päätös on tehty seuraavana päivänä niiden neuvottelujen katkeamisen jälkeen, joita komissio ja yhteisön teräsalan yritykset kävivät ratkaistakseen teräsmarkkinoiden taloudellista rakenneuudistusta koskevat erimielisyytensä, on valituksenalaisessa tuomiossa sivuutettu merkityksettömänä seikkana ilman, että tältä osin olisi esitetty vakuuttavia perusteluja.

62. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ufex ym. vastaan komissio [11] 4.3.1999 antamaan tuomioon vedoten valittaja arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä on — kun huomioon otetaan esiin tuotujen seikkojen suuri määrä — tehnyt oikeudellisen virheen, koska se on harkintavallan väärinkäyttöä koskevan väitteen tueksi esitettyjä perusteita tutkiessaan tarkastellut vain asiakirja-aineistoon sisältyneitä, komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimittamia asiakirjoja eikä ole pitänyt tarpeellisena minkään täydentävien selvittämistoimien toteuttamista näiden seikkojen paikkansapitävyyden varmistamiseksi, vaikka asiakirja-aineisto sisälsi asiakirjoja, jotka vähintäänkin saattoivat antaa aihetta järkiperäisiin epäilyihin.

63. Komissio katsoo, että valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska valittaja pelkästään toistaa ensimmäisessä oikeusasteessa esittämiään väitteitä.

64. Komission mukaan valitusperuste on lisäksi perusteeton, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 529 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa perustellut ratkaisuaan seikkaperäisesti.

11 — Asia C-119/97 P (Kok. 1999, s. I-1341).

65. Komission mielestä valittaja on väärässä vedotessaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ufex ym. vastaan komissio antamaan tuomioon. Kyseistä asiaa ei voida sen osalta, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin selvitti tosiseikastoa, rinnastaa nyt esillä olevaan asiaan, koska siinä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kieltäytynyt tutkimasta muita asiakirjoja, vaikka asiassa kantajana esiintynyt — toisin kuin nyt esillä olevan asian valittaja — oli maininnut konkreettisia todisteita ja ilmoittanut, mitä muita tosiseikkoja sen käsityksen mukaan niistä pitäisi ilmetä.

Asian arviointi

66. Ensinnäkin valittajan yleisestä väitteestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi saanut tyytyä tutkimaan komission esittämiä asiakirjoja, kun huomioon otetaan esiin tuotujen seikkojen suuri määrä, on todettava, että olen komission tavoin sitä mieltä, että valittaja on väärässä vedotessaan asiassa Ufex ym. vastaan komissio [12] annettuun tuomioon. Ongelmanasettelu oli kyseisessä asiassa nimittäin erilainen, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli siinä hylännyt harkintavallan väärinkäyttöä koskevan väitteen sillä perusteella, ettei tuolloin kantajana esiintynyt asianosainen ollut esittänyt mitään näyttöä harkintavallan väärinkäytöstä, vaikka kantaja oli juuri tässä tarkoituksessa pyytänyt erään sellaisen kirjeen esittämistä, jonka se oli yksilöinyt tarkasti ilmoittamalla kirjeen laatijan, vastaanottajan ja päiväyksen, mutta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ollut hyväksynyt pyyntöä.

12 — Edellä alaviitteessä 11 mainittu asia, tuomion 111 kohta.

67. Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin sallinut todisteiden esittämisen ja tuomion 530 kohdan mukaan arvioinut niitä. Näin ollen valittaja todellisuudessa arvostelee sitä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut todisteita. Todisteiden arviointia voidaan muutoksenhakuvaiheessa kuitenkin tutkia vain siinä tapauksessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitetään ottaneen todisteet huomioon vääristyneellä tavalla, joten *toinen* valitusperuste on tältä osin *jätettävä tutkimatta.*

68. Komission on katsottava olevan oikeassa myös siltä osin, että valittaja on aineellisesti vedonnut harkintavallan väärinkäyttöön jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja perustellut väitettään samoilla seikoilla kuin nyt vireillä olevassa oikeudenkäynnissä.

69. Valittaja on jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa maininnut harkintavallan väärinkäyttöä osoittavina seikkoina komission jäsenen Van Miertin huomautuksen, jonka mukaan sakot ovat "esimerkinomaisia", samoin kuin yhteisön teräsmarkkinoiden rakenneuudistusta koskeneiden neuvottelujen katkeamisen ja päätöksen tekemisen samanaikaisuuden sekä päätöksen yhteyden teräsnauhamarkkinoilla mahdollisesti tapahtuneisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin kohdistuvan tutkimuksen keskeyttämiseen. Valittaja ei ole toista valitusperustettaan perustellakseen esittänyt tältä osin myöskään mitään uusia väitteitä.

70. *Toinen* valitusperuste on näin ollen *jätettävä tutkimatta* myös tältä osin, koska sillä pyritään — mitään uusia perusteluja esittämättä — pelkästään siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitetyt perusteet tutkittaisiin uudelleen. [13]

71. Valittajan on kuitenkin katsottava olevan oikeassa sikäli, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole valituksenalaisen tuomion 526 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa tutkinut kaikkia esitettyjä väitteitä. Tuomion perusteluissa käsitellään tältä osin vain yhteisön teräsmarkkinoiden rakenneuudistusta koskeneiden neuvottelujen katkeamisen ja päätöksen tekemisen samanaikaisuutta. Tämä näkökohta koski kaikkia yrityksiä, joille päätös oli osoitettu.

72. Yhteys, jonka väitetään olevan päätöksessä asetetun sakon määrän ja teräsnauhamarkkinoilla mahdollisesti tapahtuneisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin kohdistuvan tutkimuksen keskeyttämisen välillä, koski kuitenkin ensi sijassa valittajaa, koska se valmistaa vain teräspalkkeja eikä lainkaan nauhatuotteita. Valittaja on siis oikeassa väittäessään, ettei tuomion perusteluissa ole käsitelty vain valittajan kannalta merkityksellistä väitettä harkintavallan väärinkäytöstä.

73. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin useaan otteeseen todennut, että "vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät perustelut olisivat joltain osin yhteisön oikeuden vastaisia, valitusperuste on hylättävä, jos tuomiolauselman tueksi on esitetty sellaisia muita perusteluja, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu". [14]

74. Nyt esillä olevassa asiassa ne perustelut, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt harkintavallan väärinkäyttöä koskevan väitteen hylkäämiselle, koskevat samalla tavoin valittajan omaa erityistä väitettä.

75. Se, että toimivaltainen komission jäsen on lehdistötilaisuudessa luonnehtinut päätöksessä asetetun sakon määrää "esimerkinomaiseksi", ei nimittäin — edes muiden kilpailuoikeudellisten tutkimusten samanaikainen keskeyttäminen huomioon ottaen — sellaisenaan herätä mitään epäilyjä siitä, että komissio olisi käyttänyt väärin harkintavaltaansa, sillä sana "esimerkinomainen" voidaan tulkita monella tavalla eikä vain siten, että sakko olisi tarkoitettu seuraamukseksi muilla teräsmarkkinoilla mahdollisesti tapahtuneista kilpailusääntöjen rikkomisista.

76. *Toinen* valitusperuste on näin ollen hylättävä *perusteettomana* tältä osin.

77. *Toinen* valitusperuste on näin ollen *jätettävä osittain tutkimatta* ja muilta osin hylättävä *perusteettomana*.

13 — Asia C-136/92 P, komissio v. Brazelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981).

14 — Ks. esim. asia C-30/91 P, Lestelle, tuomio 9.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3755, 28 kohta).

D *Sakkoa koskevat valitusperusteet*

78. Valittajan *kolmannen* valitusperusteen, *neljännen* valitusperusteen toisen osan sekä *viidennen* ja *kuudennen* valitusperusteen mukaan EHTY:n perustamissopimusta on rikottu eri tavoin siltä osin kuin kysymys sakosta.

1. Päätöksen perustelujen puutteellisuus sakon määrän osalta (*kolmas* ja *neljäs* valitusperuste)

79. *Kolmannessa* valitusperusteessaan ja *neljännen* valitusperusteensa toisessa osassa valittaja arvostelee päätöksen perusteluissa olevien puutteellisuuksien huomiotta jättämistä.

Asianosaisten lausumat

80. *Kolmannessa* valitusperusteessaan *valittaja* riitauttaa valituksenalaisen tuomion 553 kohdan ja sitä seuraavat kohdat ja väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitäneen oikeudellisesti hyväksyttävänä sitä, että komissio ei julkistanut sakon määrän yksityiskohtaista laskentamenetelmää jo päätöksessä vaan vasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kehotuksesta. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin toimiessaan rikkonut yhteisön oikeutta sen vuoksi, että se on soveltanut ja tulkinnut EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklaa väärin.

81. Valittaja vetoaa erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Tréfilunion vastaan komissio [15] 6.4.1995 antamaan tuomioon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 557 kohdassa viitannut tähän tuomioon ja todennut, että on suositeltavaa, että yritykset saisivat yksityiskohtaisesti (espanjaksi "detalladamente") tietää laskentatavan "ilman, että niiden on tästä syystä nostettava kanne kyseistä päätöstä vastaan". Sen mukaan, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 558 kohdassa, tämä pätee "vielä suuremmalla syyllä silloin, kun komissio on käyttänyt sakkojen laskemiseen yksityiskohtaisia aritmeettisia kaavoja, kuten tässä tapauksessa".

82. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 555 kohdassa kuitenkin todennut, että komission päätöstä on tältä osin perusteltu riittävästi, vaikka yksityiskohtainen laskentamenetelmä on julkistettu vasta pyynnöstä, kun asiaa on käsitelty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

15 — Asia T-148/89 (Kok. 1995, s. II-1063).

83. Valittaja toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisun pysyttäminen johtaa siihen, että komissio "saa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidettävään suullisen käsittelyyn saakka lisätä päätöksen perusteluihin uusia seikkoja".

84. *Neljännen* valitusperusteen toisessa osassa valittaja riitauttaa valituksenalaisen tuomion 647 kohdan ja sitä seuraavat kohdat ja väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole perustellut riittävästi sitä, miksi päätöksessä asetetun sakon määrää ei ole verrattu sakkoihin, joita komissio oli määrännyt kahdessa muussa päätöksessä, jotka valittaja on maininnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä.

85. Valittaja katsoo, että jos sakon määrää olisi verrattu näissä muissa päätöksissä asetettujen sakkojen määriin, olisi ilmennyt, että nyt kyseessä olevassa päätöksessä määrätty sakko on liian suuri suhteessa sakkoihin, joita on määrätty näissä kahdessa muussa, paljon vakavampia rikkomisia koskeneissa päätöksissä.

86. Siltä osin kuin on kysymys sakon laskentamenetelmän julkistamisesta, *komissio* katsoo, että valittaja tulkitsee väärin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Tréfilunion vastaan komissio [16] antamaa tuomiota. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa katsoessaan, että sakon suuruutta on perusteltu riittävästi; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin ylimääräisenä huomautuksena ilmaissut toivomuksen, että komissio esittäisi laskentamenetelmästä enemmän yksityiskohtaisia tietoja.

87. Komissio huomauttaa, että se on sittemmin hyväksynyt "sakkojen laskemista koskevat suuntaviivat", [17] joissa se on julkistanut sakkojen osalta noudattamansa yleiset laskentamenetelmät ja jotka se myös ottaa huomioon päätöksiä perustellessaan. Näitä suuntaviivoja ei kuitenkaan ollut vielä annettu, kun päätös tehtiin.

88. Siitä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole verrannut nyt esillä olevassa asiassa asetetun sakon määrää samankaltaisissa tapauksissa asetettujen sakkojen määriin, komissio toteaa, että valittajan väitteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat kahdessakin suhteessa; väitteessä ensinnäkin pelkästään toistetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitettyjä väitteitä, ja toiseksi väite kohdistuu tosiseikkojen arviointiin, joka kuuluu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan.

89. Komission mukaan valitusperuste on lisäksi perusteeton, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset ovat tältä osin yhteisön oikeuden mukaisia.

16 — Mainittu edellä alaviitteessä 15.

17 — Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa sovellettavat suuntaviivat (EYVL 1998, C 9, s. 3).

Asian arviointi

90. Koska valittajan väitteet, jotka koskevat sakon laskentaan sovelletun yksityiskohtaisen laskentamenetelmän julkistamista, vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 218 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *kolmas* valitusperuste on hylättävä perusteettomana. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

91. *Neljännen* valitusperusteen toisen osan perusteluissa esiin tuodusta käsityksestä, jonka mukaan päätöksen perustelut ovat puutteelliset, koska niissä ei ole vertailtu sakkojen määriä, on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 649 mukaan katsonut, etteivät kyseessä olleet kolme komission päätöstä olleet vertailukelpoisia, ja se on myös perustellut tätä kantaa tuomion 650 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa, toisin kuin valittaja on väittänyt.

92. Perustelut eivät näin ollen ole puutteelliset, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa katsoessaan, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklaa ollut rikottu. Myös *neljännen* valitusperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä *perusteettomana*.

93. *Kolmas* valitusperuste ja *neljännen* valitusperusteen toinen osa, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt huomiotta, että päätöksen perustelut ovat puutteelliset, on näin ollen molemmat hylättävä *perusteettomina*.

2. Yhteisvastuu Siderúrgica Aristrain Olaberría SL:n kanssa (*viides* valitusperuste)

94. *Viidennen* valitusperusteensa ensimmäisessä osassa valittaja arvostelee sitä, että yhteisvastuullista velkaa koskevaa maksuvelvollisuutta on arvioitu oikeudellisesti virheellisellä tavalla.

Asianosaisten lausumat

95. *Valittaja* riitauttaa valituksenalaisen tuomion 131 kohdan ja sitä seuraavat kohdat ja arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kantaa, jonka mukaan oli lainmukaista, että päätöksessä valittajalle määrättiin maksuvelvollisuus sakosta, josta se oli yhteisvastuussa sisaryhtiönsä Siderúrgica Aristrain Olaberría SL:n (jäljempänä Aristrain Olaberría) kanssa.

96. Valittajan mukaan päätöksessä ei ole perusteltu sen enempää sitä, miksi komissio

määräsi, että valittaja ja Aristrain Olaberría vastaavat sakosta yhteisvastuullisesti, kuin sitäkään, miksi se on näistä kahdesta yrityksestä määrännyt maksuvelvollisuuden vain valittajalle.

97. Tämän sijasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 141 ja 143 kohdassa perustellut jälkikäteen yhteisvastuuta ja niitä oikeuttamisperusteita, joiden vuoksi maksuvelvollisuus oli määrättävä juuri valittajalle. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tällä yrittänyt korjata komission virheen tai laiminlyönnin, koska se on korvannut komission arvioinnin omalla arvioinnillaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajan mielestä näin ollen ylittänyt toimivaltansa, koska sillä on vain oikeus kumota komission päätös mutta ei oikeutta korjata sitä.

98. Valittaja arvostelee lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kantaa, jonka mukaan komissio on sen perusteella, että molemmat sisaryhtiöt muodostivat taloudellisen kokonaisuuden ja vastasivat siten "yrityksen" käsitettä, toiminut lainmukaisesti, kun se on sattumanvaraisella päätöksellä määrännyt molempia yhtiöitä koskevan sakon toiselle niistä.

99. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tavalla, jota ei voida pitää hyväksyttävänä, soveltanut nyt esillä olevan asian tosiseikkoihin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee konsernin emoyhtiön vastuuta tytäryhtiön kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä.

100. *Komissio* katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole todetessaan, että molemmat sisaryhtiöt olivat yhteisvastuussa konsernin menettelyistä, lisännyt mitään komission väitteisiin, joiden mukaan molemmat yritykset kuuluivat samaan konserniin ja muodostivat "taloudellisen yrityskokonaisuuden". Komissio on koko ajan puoltanut tätä käsitystä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vain yhtynyt siihen.

101. Komissio toteaa lisäksi, ettei yhteisön oikeus ole esteenä toteamuksille, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt valituksenalaisen tuomion 135—143 kohdassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa vedotessaan EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettua "yrityksen" käsitettä koskevaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja ottaessaan huomioon sen erityispiirteen, ettei nyt esillä olevassa asiassa ollut kysymys "holdingyhtiöstä käsitteen perinteisessä merkityksessä".

102. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa perustellessaan maksuvelvollisuuden kohdistamista vain valittajaan sillä, että komissio oli näin toimiessaan pelkästään luopunut määräämästä sakkoa toiselle niistä yrityksistä, jotka olivat mahdollisia yhteisvastuullisia sakon osalta.

Asian arviointi

103. Aluksi on todettava, että *viidennen* valitusperusteensa ensimmäisessä osassa valittaja ilmeisesti katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on komission sijasta tehnyt valittajan ja Aristrain Olaberrían yhteisvastuuta koskevan päätöksen ja korjannut sen perusteluja. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin toimiessaan rikkonut EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklaa, koska se on ylittänyt päätöksen valvontaa koskevan toimivaltansa täydentämällä päätöstä.

104. Pitää paikkansa, ettei päätöksen missään kohdassa ole mainittu yhteisvastuuta nimenomaisesti. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi lisännyt tämän oikeudellisen käsitteen päätökseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 131 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa pikemminkin analysoinut päätöstä perusteellisesti siltä osin kuin siinä on mainittu valittaja, Aristrain Olaberría ja molemmat yhdessä nimellä Aristrain. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän analyysin perusteella tullut siihen tulokseen, että komissio on päätöksessä katsonut molempien yritysten olevan yhteisvastuussa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edelleen todennut, että komissio viittaa molempien yritysten yhteenlasketun liikevaihdon perusteella laskettua sakkoa koskevaan vastuuseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lopuksi päätellyt tämän analyysin perusteella, että komissio on halunnut määrätä maksuvelvollisuuden toiselle yhteisvelallisista eli valittajalle, mikä ilmenee siitä, että näistä kahdesta sisaryhtiöstä päätös on osoitettu vain valittajalle.

105. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen selvästikin tulkinnut päätöstä eikä täydentänyt sitä, joten *viidennen* valitusperusteen ensimmäinen osa on joka tapauksessa hylättävä *perusteettomana* siltä osin kuin siinä väitetään, että EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklaa on rikottu.

106. Valittaja kuitenkin riitauttaa myös aineellisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset, jotka koskevat sisaryhtiöiden yhteisvastuun lainmukaisuutta ja sitä, että päätös on osoitettu ainoastaan valittajalle.

107. Aluksi on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on mielestäni ollut oikeassa, kun se on soveltanut oikeuskäytännössä kehitettyjä periaatteita, jotka koskevat yhteisön kilpailuoikeudessa (tässä tapauksessa EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdassa) tarkoitettua "yrityksen" käsitettä, myös sellaiseen asetelmaan, jossa ei ole kysymys emoja tytäryhtiön välisestä suhteesta konsernissa vaan sellaisesta erityistilanteesta, jossa konsernin kaksi sisaryhtiötä on yhdessä ja vain toistensa kanssa sopien

syyllistynyt tiettyihin kilpailusääntöjen rikkomisiin ilman, että voitaisiin osoittaa emoyhtiötä, joka olisi jollain tavalla vaikuttanut näiden yhtiöiden käyttäytymiseen koordinoiden tai muokaten sitä.

108. Kuten myös muun muassa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa ICI vastaan komissio [18] 14.7.1972 antamasta tuomiosta, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lainannut valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa, ilmenee, oikeudellisesti itsenäisiä yhtiöitä on pidettävä yhteisön kilpailuoikeudessa (tässä tapauksessa EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdassa) tarkoitettuina "yrityksinä", jos ne muodostavat "taloudellisen kokonaisuuden". Valittaja ei ole kiistänyt sitä, että nyt esillä olevassa asiassa tilanne oli tällainen.

109. Valittaja arvostelee pikemminkin tästä aiheutunutta oikeudellista seurausta eli sitä, että se ja Aristrain Olaberría ovat sen vuoksi, että ne muodostivat taloudellisen kokonaisuuden, joutuneet yhteisvastuuseen sakosta, joka on laskettu näiden sisaryhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tältä osin viitannut yhteisöjen tuomioistuimen asiassa ICI vastaan komissio [19] antamaan tuomioon ja soveltanut siihen sisältyviä periaatteita nyt esillä olevan asian tilanteeseen.

110. Edellä mainitussa asiassa kuitenkin oli — kuten valittaja on aivan oikein todennut — kysymys pelkästään siitä, että konsernin emoyhtiö asetettiin vastuuseen tytäryhtiön kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä, eikä kahden yhtiön yhteisvastuusta.

111. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Metsä-Serla ym. vastaan komissio [20] 16.11.2000 antamassaan tuomiossa nyttemmin todennut nimenomaisesti, että tapauksissa, joissa useat yritykset ovat rikkoneet kilpailusääntöjä "taloudellisena kokonaisuutena", myös yhteisvastuu on lähtökohtaisesti mahdollinen, jos jokin yrityksistä on toiminut muiden vastuussa olevien yritysten "lukuun ja niiden intressissä".

112. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa ja sitä seuraavissa kodhissa, nyt esillä olevassa asiassa valittaja ja Aristrain Olaberría ovat syyksi luettujen kilpailusääntöjen rikkomisten yhteydessä toimineet molemminpuolisessa intressissä eli aina toisen yhtiön "intressissä ja [sen] lukuun". Sillä, ettei ole voitu osoittaa emoyhtiötä, joka olisi jollain tavalla vaikuttanut näiden yhtiöiden käyttäytymiseen koordinoiden tai muokaten sitä, ei voi olla mitään vaikutusta oikeudelliseen arviointiin. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei nimittäin voida päätellä, että kysymys on vertikaalisesta vaikuttamisesta tai että yksipuolinen vaikuttaminen olisi välttämätöntä. Merkitystä on pikemminkin vain sillä, *että* tällaista vaikuttamista on ollut ja että vai-

18 — Asia 48/69 (Kok. 1972, s. 619, Kok. Ep. II, s. 25).

19 — Mainittu edellä alaviitteessä 18.

20 — Asia C-294/98 P (Kok. 2000, s. I-10065, 26 kohta). Tuomio koski EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (IV/C/33.833 — Kartonki) 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehtyä komission päätöstä 94/610/EY (EYVL L 243, s. 1).

kuttaminen on tapahtunut vaikutusvaltaa käyttävän yhtiön intressissä. Näin on ollut tässä tapauksessa, vaikka asetelma on ollut sikäli erityislaatuinen, että vaikuttaminen on ollut molemminpuolista ja tapahtunut samanarvoisten yhtiöiden välillä.

113. *Viidennen* valitusperusteen ensimmäinen osa on näin ollen *perusteeton* myös siltä osin kuin se kohdistuu yhteisvastuun arviointiin, jota valittaja pitää oikeudellisesti virheellisenä.

114. Kysymyksestä, joka koskee yhteisvastuuta sellaisenaan, on erotettava tähän vastuuseen perustuvaa *maksuvelvollisuutta* koskeva kysymys. Päätöksen mukaan jälkimmäinen kysymys nimittäin koskee yksinomaan valittajaa.

115. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 143 kohdassa tältä osin vain, ettei komission voida katsoa "menetelleen lainvastaisesti", sillä se on "pelkästään luopunut määräämästä viimeksi mainittua yhtiötä yhteisvastuulliseksi velalliskumppaniksi".

116. Mielestäni tässä perustelussa sivuutetaan yhteisvastuun olennainen sisältö ja otetaan huomioon yksipuolisesti vain komission intressi.

117. Yhteisvastuu nimittäin johtaa siihen, että kaksi yhtiötä on vastuussa (niiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella lasketun) sakon kokonaismäärästä. Tämän lisäksi on lähtökohtaisesti aivan oikein, että komissio voi valintansa mukaan pitää jompaakumpaa velallista maksuvelvollisena. Maksuvelvollisuus on kuitenkin erotettava velallisen asemasta, sillä se realisoituu vasta silloin, kun komissio vaatii maksua jommaltakummalta yhteisvelalliselta. Tähän maksun vaatimiseen saakka molemmat yhteisvelalliset voivat komissiosta riippumatta päättää, minkä osan sakosta kumpikin maksaa vai maksaako toinen sakon yksin. Komissio on vienyt valittajalta tämän valinnanvapauden, kun se on päätöksen 6 artiklassa osoittanut päätöksen vain valittajalle.

118. Tämän lisäksi on todettava, että valittajasta on yksin tehty velallinen, koska päätöksen 6 artiklassa päätös on osoitettu vain sille. EHTY:n perustamissopimuksen 92 artiklan mukaan päätös on näin ollen täytäntöönpanokelpoinen vain valittajaa kohtaan. Jos valittaja täytäntöönpanotapauksessa haluaisi käyttää takautumisoikeuttaan Aristrain Olaberríaa kohtaan,[21] on vaarana, että vastapuoli tässä tapauksessa voi — täysin perustellusti — vedota siihen, että päätöksen 6 artiklassa, jossa luetellaan päätöksen adressaatit, velallisena

21 — Täytäntöönpanon kohteeksi joutuneen velallisen on yhteisvastuusta johtuvan takautumisoikeuden osalta turvauduttava kulloinkin sovellettavaan kansalliseen oikeuteen.

mainitaan vain valittaja, jolloin tämä on maksanut sakon omana velkanaan eikä yhteisvastuullisena velkana.

119. Asianomaisille yrityksille voi näin ollen kaiken kaikkiaan aiheutua vakavaa vahinkoa siitä, että komissio on jo päätöksessä eikä vasta täytäntöönpanovaiheessa tehnyt valinnan useiden yhteisvelallisten joukosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut tätä huomioon, mikä on sitäkin vakavampaa, koska ei ole nähtävissä, mitä etua komission olisi ylipäätään pitänyt saada tällaisesta menettelystä. [22]

120. *Viidennen* valitusperusteen ensimmäistä osaa on näin ollen pidettävä *perusteltuna* siltä osin kuin valittaja arvostelee sitä, että päätös on osoitettu ainoastaan sille eikä sen ohella Aristrain Olaberríalle.

121. Valituksenalainen tuomio on EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla kumottava siltä osin kuin siinä on kahdesta yhteisvastuussa olevasta yrityksestä mainittu vain valittaja. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selvittänyt kaikki asiassa merkitykselliset tosiseikat, asia on ratkaisukelpoinen, ja yhteisöjen tuomioistuin voi tämän vuoksi ratkaista asian lopullisesti EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan toisen kohdan nojalla.

122. Päätöksen 4 ja 6 artikla on näin ollen *kumottava* siltä osin kuin niissä on kahdesta yhteisvastuussa olevasta yrityksestä mainittu vain valittaja.

3. Syyllisyysperiaatteen riittämätön huomioon ottaminen (*viides* valitusperuste)

123. *Viidennen* valitusperusteensa toisessa osassa valittaja arvostelee syyllisyysperiaatteen riittämätöntä huomioon ottamista.

Asianosaisten lausumat

124. *Valittaja* arvostelee valituksenalaisen tuomion 627 kohtaa ja sitä seuraavia kohtia, joissa on pysytetty päätöksen 305 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa

22 — Tällainen menettely ei välttämättä ole tarpeen edes siinä — tässä tapauksessa selvästikin poissuljetussa — tilanteessa, että jotakin yhteisvelallista uhkaisi maksukyvyttömyys, sillä yhteisvastuutapauksessa kaikki yhteisvelalliset vastaavat velasta, joten täytäntöönpanovaiheessa maksukykyinen velallinen joka tapauksessa vastaisi koko sakosta. Kartonkitapauksia koskeneessa päätöksessään (mainittu edellä alaviitteessä 20) komissio sitä paitsi on — muutamia kuukausia nyt kyseessä olevan päätöksen jälkeen — maininnut päätöksen päätösosassa kaikki yhteisvelalliset adressaatteina.

esitetty toteamus, jonka mukaan kaikkien niiden, joille päätös on osoitettu, on täytynyt tietää menettelytapojensa kilpailunvastaisuudesta komission toukokuussa 1988 suorittamia tutkimuksia koskeneiden tietojen perusteella ja näiden tutkimusten johdosta vuonna 1990 ruostumattomat teräslevyt -tapauksessa tehdyn päätöksen [23] perusteella.

125. Valittajan mukaan yhteisön oikeutta on rikottu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti vahvistanut, että määrätyn seikan tietäminen on raskauttava asianhaara, vaikka tällaisen tiedon olemassaolo olisi päätelty vain muita asianomaisia yrityksiä vastaan esitetyistä todisteista ja vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi tutkinut kyseisen väitteen paikkansapitävyyttä valittajan osalta yrityskohtaisesti.

126. *Komissio* katsoo, että väite on jätettävä tutkimatta, koska se koskee tosiseikkojen arviointia.

127. Komission mukaan väite ei ole myöskään perusteltu, koska valittaja on vääristellyt valituksenalaisen tuomion moitituista kohdista selvästi ilmeneviä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perusteluja.

23 — Ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levytuotteiden eurooppalaisten tuottajien välistä sopimusta ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskevasta EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan mukaisesta menettelystä 18 päivänä heinäkuuta 1990 tehty komission päätös 90/417/EHTY (EYVL L 220, s. 28).

Asian arviointi

128. Päätöksen 305 kohta ja sitä seuraavat kohdat, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut, koskevat komission ruostumattomat teräslevyt -tapauksen tutkimuksista 2.5.1988 julkaiseman lehdistötiedotteen ja sitä seuranneen, 18.7.1990 tehdyn päätöksen yleistä tunnettuisuutta. Kyseiset päätöksen kohdat koskevat lisäksi viimeksi mainitussa päätöksessä syyksi luettujen kilpailusääntöjen rikkomisten lainvastaisuuden erityistä tunnettuisuutta; näistä rikkomisista voidaan joka tapauksessa moittia kaikkia niitä yrityksiä, jotka osallistuivat *sekä* ruostumattomien teräslevyjen markkinoita koskevaan moitittuun käyttäytymiseen *että* nyt kyseessä olevan päätöksen kohteena oleviin kilpailusääntöjen rikkomisiin; on kuitenkin kiistatonta, ettei valittaja kuulu näihin yrityksiin.

129. Komissio ja sen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin valituksenalaisessa tuomiossa ovat perustaneet päätelmänsä, joiden mukaan päätöksen kaikkien adressaattien on täytynyt tietää teräspalkkimarkkinoilla noudatetun käyttäytymisen lainvastaisuudesta, yleisten ja erityisten asianhaarojen *kokonaistarkasteluun*. Kysymys on tosiseikaston arvioinnista, joka ei sellaisenaan kuulu yhteisöjen tuomioistuimen muutoksenhakuasteena harjoittaman valvonnan piiriin, jollei kysymys ole sen valvomisesta, ettei tosiseikkoja ole otettu huomioon vääristyneellä tavalla.

130. Viidennen valitusperusteen toinen osa on näin ollen *jätettävä tutkimatta*.

4. Sen ajankohdan määrittäminen, jonka jälkeen tapahtuneet kilpailusääntöjen rikkomiset on luettu valittajan syyksi (*viides* valitusperuste)

131. *Viidennen* valitusperusteensa kolmannessa osassa valittaja arvostelee päätöksen pysyttämistä siltä osin kuin siinä on määritetty tietty ajankohta.

Asianosaisten lausumat

132. *Valittaja* arvostelee valituksenalaisen tuomion 226 kohtaa, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on teräspalkkikomiteassa tapahtuneita hintojen vahvistamisia tarkastellessaan aluksi todennut, että päätöksen 4 artiklan espanjan- ja ranskankielisissä versioissa valittajan tekojen alkamisajankohdaksi ilmoitettu päivämäärä "31.12.1989" on "kirjoitusvirhe" ("error de transcripción") ja että oikea ajankohta on "31.12.1988".

133. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen pitäessään päätöksen päätösosassa olevaa "kirjoitusvirhettä" merkityksettömänä.

134. Valittaja arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta lisäksi tuomion ristiriitaisista perusteluista, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on käsityksensä tueksi viitannut päätöksen saksan- ja englanninkielisiin versioihin, joissa on sen mielestä oikea päivämäärä "31.12.1988". Nämä päätöksen versiot oli kuitenkin laadittu kielillä, jotka eivät olleet valittajan osalta menettelykieliä.

135. Valittajan mukaan valituksenalaisen tuomion 226 kohta on ristiriidassa sen kanssa, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 209 kohdassa, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viimeksi mainitussa kohdassa tukeutunut päinvastaiseen argumenttiin päätöksen italiankielisessä versiossa ilmenneiden eroavaisuuksien osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomion 209 kohdassa todennut seuraavaa: "Päätöksen italiankieliseen versioon tehdyt muutokset ovat merkityksettömiä, koska päätöksen italiankielistä versiota ei ole osoitettu kantajalle."

136. *Komission* mukaan väite on perusteeton. Vaikka katsottaisiin, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi saanut viitata päätöksen muihin kieliversioihin, se on ollut oikeassa todetessaan, että oikea päivämäärä "31.12.1988" ilmeni päätöksen perusteluista.

Asian arviointi

137. Valittajan arvostelusta, joka koskee päätöksen päätösosassa olevan kirjoitusvirheen merkitystä, on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion moititussa kohdassa vedonnut perustellusti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön,[24] jonka mukaan kirjoitusvirheillä ei ole merkitystä, jos säädöksen tai päätöksen asiayhteys ja tavoitteet edellyttävät sanamuodosta poikkeavaa tulkintaa.

138. Valituksenalaisen tuomion perustelujen väitetystä ristiriitaisuudesta on todettava aluksi, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 209 ja 226 kohdassa tarkastellut muilla kuin menettelykielillä laadittujen päätöksen versioiden merkitystä, sen toteamukset eivät ole ristiriitaisia jo senkään vuoksi, että se on ensin mainitussa kohdassa käsitellyt täysin eri kysymystä.[25]

139. On lisäksi todettava, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 226 kohdassa perustellut käsitystään, jonka mukaan kysymys oli kirjoitusvirheestä, se ei ole tyytynyt vertailemaan muilla kuin valittajan osalta noudatetulla menettelykielellä laadittuja kieliversioita. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pikemminkin tukeutunut ratkaisevassa määrin päätöksen muihin — kaikissa kieliversioissa samansisältöisiin — osiin, joiden kokonaistarkastelu osoittaa, että päätöksen 4 artiklassa on kirjoitusvirhe.

140. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen viitannut päätöksen 313 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin (jotka ovat "Oikeudellinen arviointi" -nimisessä II osassa), joiden mukaan — päätöksen kohteena olevat — espanjalaiset tuottajat aloittivat kilpailusääntöjen rikkomiset "31.12.1988". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitannut edelleen päätöksen päätösosan 1 artiklaan, jossa on Aristrainin nimen kohdalla ilmoitettu eri rikkomisten kestoksi "24 kuukautta". Kyseessä olevan ajanjakson lopusta taaksepäin laskien saadaan selville, että teot ovat alkaneet viimeistään 1.1.1989.

141. Toisin kuin valittaja on väittänyt, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen perustellut kantaansa riittävästi ja ristiriidattomasti, joten *viidennen* valitusperusteen kolmas osa on hylättävä *perusteettomana.*

24 — Asia C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, tuomio 2.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2305).

25 — Tässä kohdassa oli kysymys siitä, että päätöksen tekstiin käsin tehdyillä muutoksilla, joita oli todistettavasti tehty sen jälkeen, kun komissio oli hyväksynyt päätöksen, ei voinut olla merkitystä sen osalta, *olivatko päätöksen hyväksytty versio ja tiedoksiannettu versio yhtäpitäviä*, jos muutokset oli tehty päätöksen sellaiseen kieliversioon, jota ei ollut laadittu menettelykielellä ja jota ei näin ollen ollut annettu tiedoksi.

5. Sakon laskeminen ecumääräisenä (*kuudes* valitusperuste)

Asianosaisten lausumat

142. *Valittaja* arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä on tuomion 659 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa katsonut, ettei ole oikeudellisesti kyseenalaista, että päätöksen 1 artiklassa valittaja velvoitetaan maksamaan sakko ecuina.

143. Valittaja väittää, että maksettavan sakon määrä on näin ollen määritetty relevanttien liikevaihtojen perusteella, jotka on muunnettu viitevuoden keskimääräisellä muuntokurssilla, kun taas siinä tapauksessa, että sakko olisi maksettava kansallisena valuuttana, siihen sovellettaisiin maksupäivää edeltävänä päivänä voimassa ollutta muuntokurssia.

144. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että komission on muunnettava ilmoitetut eri liikevaihdot samaan rahayksikköön, jotta se pystyisi vertailemaan niitä. Valittaja katsoo, että liikevaihtoon sovellettu prosenttiosuus, joka määräytyy sen perusteella, kuinka kauan kilpailusääntöjen rikkominen on kestänyt ja mikä on kunkin yrityksen osallisuus rikkomisiin, osoittaa jo yksinään, onko jokin määrätyistä sakoista suurempi kuin toinen.

145. Valittaja toteaa, ettei ole mitään objektiivista syytä, jonka vuoksi olisi perusteltua käyttää järjestelmää, joka johtaa niiden yritysten syrjintään, joiden kansallinen valuutta on devalvoitunut viitevuosien aikana. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen loukannut kohtuusperiaatetta, koska se on hyväksynyt valinnan, jonka komissio on tehnyt eri laskentamenetelmien joukosta.

146. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole myöskään ottanut huomioon, että sakon maksamisajankohta on eri kuin sakon määrän vahvistamisajankohta.

147. *Komission* mukaan valitusperuste on perusteeton, eikä valittaja esitä mitään käyttökelpoista vaihtoehtoista menetelmää.

148. Komission mielestä on johdonmukaista, että perustana käytetään sen vuoden liikevaihtoa ja vaihtokurssia, jona kilpailusääntöjä on rikottu, koska tällöin saadaan todenmukaisempi kuva rikkomisen merkityksestä sen ajallisessa yhteydessä ja koska näin pystytään tarkemmin tuomaan esiin kaikki rikkomisesta mahdollisesti saadut edut.

149. Sakon maksamisen osalta komissio täsmentää, ettei sakkoa ole pakko maksaa kansallisena valuuttana, vaan se voidaan maksaa myös ecuina.

150. Komission mukaan pitää lisäksi paikkansa, että sakon määräämisajankohdan ja sen maksuajankohdan muuntokurssit poikkeavat toisistaan, mutta tämä johtuu siitä, että valittaja päätti, ettei se maksa sakkoa heti eikä talleta sakon määrää pankkitilille vuonna 1994.

Asian arviointi

151. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Sarrió vastaan komissio 16.11.2000 antamansa tuomion[26] 87 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa todennut saman ongelman osalta seuraavaa (tosin EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla tapahtuneiden kilpailusääntöjen rikkomisten perusteella eli asetuksen N:o 17[27] osalta):

"Valittaja ei ole nyt esillä olevassa asiassa näyttänyt toteen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut asetusta N:o 17 tai yleisiä oikeusperiaatteita, kun se ei ole kyseenalaistanut komission laskentamenetelmää, joka perustuu rikkomisajankohdan viimeisen täyden vuoden liikevaihtoon.

On ensinnäkin todettava, että asetuksessa N:o 17 ei kielletä käyttämästä ecua sakkoja määrättäessä. Seuraavaksi on todettava, että — — komissio oli käyttänyt yhtä ja samaa laskentamenetelmää määrätessään sakkoja yrityksille seuraamukseksi siitä, että ne olivat osallistuneet samaan kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja tämän menetelmän ansiosta se on voinut arvioida kunkin yrityksen kokoa ja taloudellista valtaa sekä kilpailusääntöjen rikkomisen laajuutta suhteessa taloudelliseen tilanteeseen, sellaisena kuin tämä ilmeni kilpailusääntöjä rikottaessa.

Erityisesti rahan arvon vaihtelusta on todettava, että kyse on epävarmuustekijästä, joka saattaa tuottaa yhtä hyvin etuja kuin haittoja ja johon yritysten täytyy tavanmukaisesti varautua liiketoiminnassaan ja jonka olemassaolo ei sellaisenaan tee kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja rikkomisajan viimeisen vuoden liikevaihdon perusteella lainmukaisesti määrätyn sakon suuruutta epäasianmukaiseksi. Sakon enimmäismäärä, joka määräytyy asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan päätöksen tekoajankohtaa edeltävän tilikauden liikevaihdon perusteella, on joka tapauksessa yläraja rahan arvon vaihtelusta mahdollisesti aiheutuville haitoille."

26 — Asia C-291/98 P (Kok. 2000, s. I-9991). Tuomio koski edellä alaviitteessä 20 mainittua komission päätöstä 94/601/EY.

27 — Kyseessä on 6 päivänä helmikuuta 1962 annettu neuvoston asetus N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204).

152. Koska ei ole nähtävissä, miksi näitä periaatteita ei pitäisi soveltaa nyt kyseessä olevan määräyksen eli EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan soveltamisen yhteydessä tai miksi niitä pitäisi tässä yhteydessä soveltaa eri tavalla, valittajan väite on hylättävä samoista syistä.

153. *Kuudes* valitusperuste on näin ollen hylättävä *perusteettomana.*

E *Oikeudenkäyntikuluja koskevaan ratkaisuun kohdistuva valitusperuste (seitsemäs valitusperuste)*

*Asianosaisten lausumat*

154. *Valittaja* riitauttaa valituksenalaisen tuomion 717 kohdan ja väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole — tätä koskevasta pyynnöstä huolimatta — velvoittanut komissiota korvaamaan kaikkia kuluja ja korkoja, joita aiheutuu vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta. Valittaja katsoo oikeutensa perustuvan työjärjestyksen 91 artiklaan.

155. Valittaja perustelee oikeuttaan, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sen mukaan jättänyt huomiotta, seuraavalla tavalla. Jos komission päätöksen lopullisuus riippuu siitä, että puolueeton ja riippumaton tuomioistuin — nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin — vahvistaa sen, vakuuden antamisesta aiheutuvat kulut ja korot voivat tulla valittajan vastattaviksi vasta sitten, kun tuomioistuin on suorittanut tämän kattavan valvonnan. Muussa tapauksessa tuomioistuin ei harjoita Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaista täyteen harkintavaltaan perustuvaa valvontaa, joten tätä määräystä rikotaan.

156. *Komissio* katsoo, että valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämä vaatimus, että komissio on velvoitettava korvaamaan kulut ja korot, joita valittajalle aiheutuu vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta, on perustellusti hylätty.

157. Komissio ei ensinnäkään ymmärrä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen voidaan katsoa väittäneen, että komission päätös on lopullinen vasta, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut sen. Komission mukaan valittaja tulkitsee väärin valituksenalaisen tuomion erästä toista osaa, jossa on kysymys siitä, oliko komission menettely Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukainen.

158. Komissio toteaa lisäksi, että se tosiaankin yleensä hyväksyy pankkitakauksen,

jotta pystyttäisiin välttämään sakon täytäntöönpano ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävän oikeudenkäynnin aikana. Tämä ei kuitenkaan millään tavalla muuta sitä, että päätös on EHTY:n perustamissopimuksen 92 artiklan mukaan täytäntöönpantavissa ja että EHTY:n perustamissopimuksen 39 artiklan mukaan tuomioistuimessa nostetuilla kanteilla ei ole lykkäävää vaikutusta. Jos sakoille kertyisi korkoa vasta siitä lukien, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut ne, 39 artiklalle ei jäisi mitään normatiivista sisältöä, ja lisäksi tämä houkuttelisi nostamaan kanteita pelkästään sakon maksamisen lykkäämiseksi.

159. Lopuksi komissio viittaa valituksenalaisen tuomion 111—118 kohtaan, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut kantaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan rikkomista koskevaan väitteeseen sekä täyteen harkintavaltaan ja sen merkitykseen.

Asian arviointi

160. Aluksi on pohdittava, pitäisikö *seitsemäs* valitusperuste *jättää tutkimatta* sen vuoksi, että sillä rikotaan kieltoa, jonka mukaan muutoksenhakuvaiheessa ei saa vedota uusiin perusteisiin.[28]

28 — Ks. alaviitteessä 14 mainittu asia.

161. Valittajan riitauttamasta valituksenalaisen tuomion 717 kohdasta ei nimittäin ilmene, että vaatimusta, jota arvioidessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajan mielestä tehnyt oikeudellisen virheen, eli vaatimusta, että komissio on työjärjestyksen 91 artiklan mukaisesti velvoitettava korvaamaan vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot, olisi ylipäänsä käsitelty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä.

162. Edellä mainitusta kohdasta ilmenee vain, että valittaja oli vaatinut, että komissio on velvoitettava korvaamaan "hallinnollisen menettelyn aikana syntyneet kulut" työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan tai EHTY:n perustamissopimuksen 34 artiklan mukaisesti. "Vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot" ovat kuitenkin kuluja, jotka syntyvät vasta päätöksen perusteella eli myöhemmin, joten ne eivät missään tapauksessa voi olla hallinnollisen menettelyn aikana syntyneitä kuluja.

163. Ei voida myöskään katsoa, että tuomiossa on ehkä vain esitetty epätäydellisesti asianosaisten vaatimukset, sillä myös arviointiosassa on käsitelty pelkästään komissiossa käydyn hallinnollisen menettelyn aikana aiheutuneiden kulujen korvaamista, kuten valituksenalaisen tuomion 714 kohdasta ja sitä seuraavista kohdista ilmenee.

164. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä olla varovainen, sillä valittaja ja komissio katsovat tältä osin yhtäpitävissä lausumissaan, että vaatimus komission velvoittamisesta "korvaamaan vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot" on esitetty myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä.

165. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Alexopoulou vastaan komissio[29] 1.7.1999 antamassaan tuomiossa selvästikin pitänyt oikeudellisesti mahdollisena, että kun se arvioi, onko väitettä käsitelty jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä, se voi tätä koskevan epätietoisuuden vallitessa omasta aloitteestaan turvautua ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiakirja-aineistoon, vaikka valittaja ei — kuten ei nyt esillä olevassa asiassakaan — ole vedonnut tähän asiakirja-aineistoon siitä huolimatta, että sen voidaan olettaa tietävän ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa olevista mahdollisista aukoista.

166. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimitetun kannekirjelmän VI kohdasta ilmenee, vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvia kuluja ja korkoja koskevaa vaatimusta ei ole esitetty vasta muutoksenhakuvaiheessa, joten *seitsemäs* valitusperuste voidaan tältä osin *ottaa tutkittavaksi.*

29 — Asia C-155/98 P (Kok. 1999, s. I-4069).

167. Vaikka valituksenalaista tuomiota on näin ollen perusteltu puutteellisesti tavalla, jonka valittaja on voinut havaita, valittaja ei ole väitteidensä missään kohdassa vedonnut EHTY:n perustamissopimuksen 30 artiklan rikkomiseen vaan ainoastaan siihen, että kulujen korvaamisvelvollisuutta on arvioitu oikeudellisesti virheellisellä tavalla.

168. On näin ollen pohdittava, onko valittaja esittänyt väärän valitusperusteen, sillä kun valituksenalaisessa tuomiossa — kuten on todettu — *ei* ole todettu *kerrassaan mitään* valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä esittämistä vaatimuksista, yhteisöjen tuomioistuimen on vaikea tutkia, onko tätä kuluihin liittyvää erityiskysymystä arvioitu aineellisesti oikein.

169. Näyttää kuitenkin siltä, että jos valittaja olisi esittänyt oikean valitusperusteen (tuomion perustelemista koskevan velvollisuuden loukkaaminen, EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 30 artikla), se olisi perusteltu. Tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimen olisi EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti kumottava valituksenalaisen tuomion 717 kohta perustelujen puutteellisuuden vuoksi ja palautettava asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen edellä mainitun artiklan toisen kohdan mukaisesti. Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäisi vaatimuksen, yhteisöjen tuomioistuimen olisi tarpeen vaatiessa tutkittava toisessa muutoksenhakumenettelyssä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut kysymystä.

170. Koska EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan toisessa kohdassa kuitenkin määrätään vaihtoehtoisesti, että jos asia on ratkaisukelpoinen, yhteisöjen tuomioistuin voi heti ratkaista sen lopullisesti, on prosessiekonomisista syistä asianmukaista, että yhteisöjen tuomioistuin nyt esillä olevassa asiassa ratkaisee kulujen korvaamista koskevan kysymyksen poikkeuksellisesti itse ja että se viittaa tältä osin valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassa kanteessa esittämiin oikeudellisiin perusteisiin.

171. On siis pohdittava, onko työjärjestyksen 91 artikla oikea perusta vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvien kulujen ja korkojen korvaamista koskevalle vaatimukselle.

172. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Krupp vastaan komissio[30] 20.11.1987 antamassaan määräyksessä jo todennut vakuuden antamisesta aiheutuneista kuluista seuraavaa: "——pankkitakauksen hankkimisesta aiheutuneita kuluja ei voida pitää edellä mainitussa määräyksessä[31] tarkoitettuina 'asian käsittelystä aiheutuneina kustannuksina'. Sen perusteella, että takauksen hankkiminen on toinen niistä kahdesta edellytyksestä, jotka komissio on asettanut —— mahdollisuudelle välttää sen päätöksen täytäntöönpano, jossa sakko on määrätty, —— ei vielä voida katsoa, että kyseiset kulut ovat tällä kanteella vireille pannun 'asian käsittelystä aiheutuneita' kustannuksia."

173. Sakon maksamisesta aiheutuvien korkotappioiden osalta on todettava, että valittajan väite päätöksen lopullisuuden puuttumisesta on vaikeasti ymmärrettävissä. Kuten komissio on perustellusti todennut, päätös on EHTY:n perustamissopimuksen 92 artiklan ja 39 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan joka tapauksessa välittömästi täytäntöönpantavissa, joten komission oikeus saada korkoa syntyy samalla tavoin välittömästi, jollei päätöksen adressaatti maksa sakkoa maksuajan päättyessä.

174. Vaikuttaa siltä, ettei valittaja halua väitteellään kyseenalaistaa niinkään sitä, että komissiolla on lähtökohtaisesti oikeus saada korkoa maksamattomille sakoille. Väite mitä ilmeisimmin koskee pikemminkin oikeutta saada korkoa sille määrälle, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on alentanut sakkoa valituksenalaisessa tuomiossa, tai vastaavaa osuutta kuluista, joita on aiheutunut pankkitakauksen hankkimisesta siinä tarkoitukses-

30 — Asia 183/83 (Kok. 1987, s. 4611, 10 kohta).

31 — Koska määräys oli annettu ennen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamista, asiassa oli kysymys yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 73 artiklan b alakohdasta, joka on tältä osin samansisältöinen.

sa, että päätöksen täytäntöönpano vältettäisiin toistaiseksi.

F *Valitusperuste, jonka mukaan menettelyn kesto loukkaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa* (*yhdeksäs* valitusperuste)

Asianosaisten lausumat

175. Koska valittaja ei kuitenkaan ole esittänyt väitettä tässä muodossa, viittaan tämän ongelman osalta yleisesti siihen, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut rinnakkaisessa asiassa British Steel vastaan komissio [32] 11.3.1999 antamansa tuomion 697 kohdassa.

177. *Valittaja* viittaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Baustahlgewebe vastaan komissio [33] 17.12.1998 antamaan tuomioon. Valittaja katsoo, että koska tuomioistuinmenettely on kestänyt yli viisi vuotta ja sitä on edeltänyt kolme vuotta kestänyt komission hallinnollinen menettely, oikeusriidan ratkaisu on viivästynyt siinä määrin, että Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa on rikottu.

176. Seitsemäs valitusperuste, jossa valittaja arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, ettei tämä ole hyväksynyt vaatimusta, että komissio on työjärjestyksen 91 artiklan perusteella velvoitettava korvaamaan vakuuden antamisesta tai sakon mahdollisesta maksamisesta aiheutuvat kulut ja korot, on näin ollen hylättävä perusteettomana.

178. Valittajan mukaan viivästys johtuu erityisesti siitä, että komissio on ollut haluton antamaan valittajalle oikeutta tutustua tämän puolustuksen kannalta tarpeellisiin asiakirjoihin.

179. Valittaja katsoo, ettei sen tarvitse maksaa mitään korkoa ajalta, jona komission menettely on viivästyttänyt ja estänyt asian käsittelyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

180. *Komissio* toteaa, että nyt esillä olevan asian olosuhteet poikkeavat asian Baustahlgewebe vastaan komissio olosuhteista. Komissio katsoo, että se on nyt esillä ole-

32 — Asia T-151/94 (Kok. 1999, s. II-629). Tämän asian kantaja ei kylläkään ollut vaatinut itselleen aiheutuneiden korkojen ja kulujen korvaamista vaan komissiolle perusteettomasti maksetun sakon (vähintäänkin osittaista) palauttamista "viivästyskorkoineen". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitannut siihen, että komissiolla on EHTY:n perustamissopimuksen 34 artiklan perusteella velvollisuus poistaa kumotun päätöksen vaikutukset. Tämän määräyksen mukaan yrityksellä, joka on jo maksanut sakon, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa kokonaan tai osittain, on lähtökohtaisesti oikeus saada perityt korot takaisin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on British Steelin vastaavaa kannetta koskeneessa asiassa T-171/99, Corus v. komissio, 10.10.2001 antamassaan tuomiossa (Kok. 2001, s. II-2967) täsmentänyt vaikutusten poistamista koskevaa oikeutta ja pitänyt lähtökohtaisesti mahdollisena, että EHTY:n perustamissopimuksen 34 artiklan perusteella voidaan tietyissä olosuhteissa vaatia vahingonkorvausta kuluista ja koroista, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kantajalle on saattanut aiheutua kumotun sakon johdosta (ja vastaavan suuruisina). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi todennut, että vaikutusten poistamista koskeva oikeus joka tapauksessa kattaa myös perusteettomasti maksettuun sakon osaan kohdistuvien viivästyskorkojen maksamisen.

33 — Asia C-185/95 P (Kok. 1998, s. I-8417).

vassa asiassa EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamien kahden määräyksen[34] perusteella ollut velvollinen toimittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kaiken asiaa koskevan aineiston, tutkimaan kaikki asiakirjat ja ratkaisemaan, mitkä niistä voidaan esittää kantajille.

181. Komissio huomauttaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut asiakirjoja näin perusteellisesti kantajien aloitteesta.

Asian arviointi

182. Koska valittajan väitteet vastaavat olennaisilta osiltaan valittaja Thyssen Stahl AG:n asiassa C-194/99 P esittämiä väitteitä, viittaan viimeksi mainitussa asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 231 kohtaan ja sitä seuraaviin kohtiin niiden syiden osalta, joiden perusteella *yhdeksäs* valitusperuste on hylättävä perusteettomana. Nämä syyt pätevät samalla tavoin nyt esillä olevassa asiassa.

183. Koska ei voida katsoa, että oikeutta saada oikeussuojaa kohtuullisessa ajassa olisi loukattu, ei ole tarpeen tutkia tarkemmin, voiko myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kestoon liittyvän korko-oikeuden menettäminen olla tällaisen loukkauksen oikeudellinen seuraus.[35]

184. *Yhdeksäs* valitusperuste, jossa arvostellaan oikeudenkäynnin kestoa, on näin ollen hylättävä *perusteettomana.*

## IV Oikeudenkäyntikulut

185. EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 32 artiklan ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdan mukaan, jota sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn työjärjestyksen 118 artiklan nojalla, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä. Koska vain yksi sakkoa koskeva valitusperuste on perusteltu ja sekin vain osittain, on asianmukaista, että valittaja velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan neljä viidesosaa komission oikeudenkäyntikuluista.

34 — Yhdistetyt asiat T-134/94, T-136/94—T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 ja T-157/94, NMH Stahlwerke ym. v. komissio, määräys 19.6.1996 (Kok. 1996, s. II-537) ja yhdistetyt asiat T-134/94, T-136/94—T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 ja T-157/94, NMH Stahlwerke ym. v. komissio, määräys 10.12.1997 (Kok. 1997, s. II-2293).

35 — Edellä alaviitteessä 33 mainitussa asiassa Baustahlgewebe v. komissio annetussa tuomiossa sakon alennusta itseään pidettiin oikeudellisena seurauksena.

## V Ratkaisuehdotus

186. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

— ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-156/94, Siderúrgica Aristrain Madrid SL vastaan komissio, 11.3.1999 antama tuomio kumotaan siltä osin kuin siinä on todettu, että on lainmukaista, että sakko on määrätty vain Siderúrgica Aristrain Madrid SL:lle

— eurooppalaisten teräspalkintuottajien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskevan, EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 16 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/215/EHTY 4 ja 6 artikla kumotaan siltä osin kuin niissä mainitaan kahdesta yhteisvastuussa olevasta yrityksestä vain Siderúrgica Aristrain Madrid SL

— valitus hylätään muilta osin

— Siderúrgica Aristrain Madrid SL velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan neljä viidesosaa Euroopan yhteisöjen komission oikeudenkäyntikuluista.